

5 Sokolská 581, Dětský pavilon

V r. 1946 byla založena Dětská klinika Všeobecné veřejné okresní nemocnice, pro kterou vypracoval v r. 1948 architekt Rejchl, spolu s Františkem Steinerem a Václavem Rohlíčkem z hradeckého Stavoprojektu za konzultací s prof. Blechou, přednostou kliniky, projekt na výstavbu samostatného dětského pavilonu. Výstavba pavilonu probíhala v I. 1951 – 1957 (provedli ČSR stavební závody). Již v r. 1954 byla otevřena část budovy obsahující ambulanci, posluchárny, sekretariát, RTG a laboratoře, do r. 1957 pak lůžkové oddělení. Projektanti svým návrhem navázali na předválečný vývoj avantgardní funkcionalistické architektury, stavba tak mohla působit v době, kdy běžná architektonická produkce byla v zajetí sociálního realismu, jako zjevení. Velmi zajímavé je zejména nižší ambulantní křídlo, které vrcholí zvýšeným elegantním průčelím se zaoblenými nárožími a rozměrným pásem nesoucím sgrafitovým vlys (zobrazující hrající si děti a péči o ně) nad vysazenou markýzou. V I. 1996 – 2006 proběhla modernizace kliniky.

6 Pomník J. L. Pospíšila, Žižkovy sady

„Bijeme v mříže ducha lvi

A my je rozbijeme!

A rozbil!

Splyň tedy rouško s podoby této nám nadevše drahé bytosti! Skloňme se vděčně před jeho krásnou památkou a spějme, pevně semknuti, za dalším rozkvětem města, jím tak milovaného, v svatých stopách našeho – Osvoboditele!

Nejen tato slova pronesl čestný starosta města JUDr. František Ulrich dne 25. 06. 1933 při odhalení pomníku L. J. Pospíšila (1848 – 1893). Hradec tak vyjádřil vděčnost náměstkovi starosty města, který významně přispěl k „osvobození města z pout pevnostních“. Když Pospíšil podával zprávu o zdárném výsledku jednání se státními úřady při zasedání městského zastupitelstva dne 3. března 1893 byl postižen mrtvicí a o tři dny na to zemřel. Obecní zastupitelstvo se ještě před jeho pohřbem usneslo, že po něm pojmenuje jednu z ulic, a že z kamenů zrušené pevnosti bude vybudován jeho pomník. Až v r. 1926 byl schválen návrh uměleckého odboru pro přípravu pomníku stran jeho umístění (předpokládalo se, že bude situován před ústím Sokolské stezky). Vypracováním návrhu samého byl pověřen sochař Josef Václav Škoda a architekt Jaroslav Stejskal, nakonec bylo projektové řešení svěřeno Janu Rejchlovi (schváleno v r. 1930). V r. 1931 bylo rozhodnuto o změně umístění pomníku do ústí Pospíšilovy třídy, tj. do míst, kde začalo symbolické bourání pevnostních hradeb. Sochařské práce byly zadány firmě V. Škoda a syn. S ohledem na to, že již nebyly vhodné pevnostní kameny, byl sokl pomníku proveden ze žuly a samotná Pospíšilova socha byla odlita z bronzu. Za okupace byla socha sejmuta a odvezena do sběru. Pomník byl obnoven dne 07. 10. 1946.

Seznam děl – Samostatná činnost

- Pospíšilova 787, Státní průmyslové školy stavební, 1927 (soutěž) – 1929 (definitivní zadání projektu) – 1931 (zprovoznění školy)
 - Velké náměstí 800, Městská spořitelna, 1928 – 1932
 - náměstí Osvoboditelů 798, filiálka Národní banky Československé, 1928 – 1932 **A**
 - Jiráskovy sady 237, Restaurační pavilon, 1929 – 1933
 - Škroupova 695, Sklářský výzkumný ústav (novostavba – obložená opaktním sklem) 1929 – 1932 a Obchodní hospodářská komora v Hradci Králové (přestavba a nástavba), 1941 – 1942 **B**
 - Balbínova 821, vila Waltera Steina, 1932
 - Žižkovy sady, pomník J. L. Pospíšila, spolupráce se sochařem J. Škodou, 1926 – 1932
 - Hradební 819, vila JUDr. F. Hrouzka, dle některých zdrojů vila Ing. Seiferta, 1931 – 1932
 - Průmyslová 944, činžovní dům fi. Nevyhoštěný, 1933
 - náměstí Osvoboditelů 820, Okresní hospodářské záložna, 1932 – 1933
 - Pospíšilova 281, Nástavba továrny Pilnáček, 1934 – 1935
 - Šimkova 870, 878, 879, 878, Velitelství 2. armádního sboru ČS a dvojice vil, 1936 – 1938, 1939
 - Sokolská 581, Prosekturní a patologickoanatomický pavilon a administrativní budova nemocnice - vstupní pavilon, 1926 – 1930, Hospodářská budova a obyt. budova pro lékaře, 1940 – 1941, 1942, přestavba a nástavba interní kliniky v nemocnici u Soutoku včetně dalších budov v areálu modernizace, Anatomicko-patologický pavilon prof. Fingerlanda 1946, 1949 – 1951 aj.
 - Československé armády 954, Automatická telefonní ústředna, 1946 – 1948
 - Nezvalova 265, 959, přestavba Staré nemocnice, vrátnice s vjezdem, 1947, 1948 – 1949
 - Riegrovo náměstí 914, Výpravní budova, autorská spolupráce s Václavem Rejchlem, 1929 – 1935
 - Gočárova třída 666, budova YMCA, spolupráce Václava Rejchla, 1923 – 1925
 - Československé armády 218, 858, 859, 860, krajský soud a vězeňská věznice, spolupráce s Václavem Rejchlem, 1930 (projekt), stavba 1933 – 1935
- ## Seznam děl – Stavoprojekt
- Labská kotlina 960, prádelna a chemická čistírna 1948 – 1950
 - ZŠ Jih na Slezském Předměstí, 1966 – 1968
 - Urbanistická studie učňov. škol na Moravském předměstí, 1962

- Sokolská 581, Dětský pavilon 1948, 1951 – 1957
- Průmyslová škola kovo-elektro na Moravském předměstí, spolupráce Ing. arch. Karel Schmied, 1968 – 1973
- Mýtská 2 – 4, rekonstrukce, reliéfy sochař L. Zívr, 1967 – 1972
- Bezručova 1468, Základní škola, Labská kotlina II., spolupráce Ing. arch. Z. Gabriel, 1970 – 1973
- nároží firmy Petrof na Novém Hradci Králové, spolupráce M. Rejchl, 1971 – 1975,
- Plácelova 1209, vlastní vila, 1968 – 1969
- Pospíšilova 787, přístavba SPŠ, 1975 – 1978

Literatura

POTŮČEK, Jakub. Hradec Králové: architektura a urbanismus 1895-2009. Hradec Králové 2009.

ZIKMUND-LENDER, Ladislav. Tři generace architektů: Václav st., Václav ml., Jan a Milan Rejchlovi. Hradec Králové, 2012.

Ročenka Spořitelny Královéhradecké, 1933.

Historie – ARCHING R & R. ARCHING R & R – Technická kancelář pro architekturu, interiér a design [online]. Copyright © Arching R [cit. 19. 05. 2023]. Dostupné z: <https://www.archingr-r.cz/historie/>

Jan Rejchl | Architekti | Královéhradecký architektonický manuál. kam.hradcekralove.cz [online]. [cit. 24. 07. 2023]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/architekt/64-jan-rejchl>

PEŠTA, Jan a kol. HRADEC KRÁLOVÉ budova Lékařské fakulty – bývalé Velitelství II. sboru čp. 870, stavebněhistorický průzkum. 2011

Vydejte se na procházku po královéhradecké moderní architektuře

Nejzajímavější stavby a urbanistické řešení města nejlépe poznáte na procházkovém okruhu stříbrné barvy, který trvá vycházkovou chůzí dvě hodiny. První z jedenácti stojanů naleznete před budovou Kotěrova Muzea východních Čech.

www.hradeckralove.org/prochazky

Královéhradecký architektonický manuál v unikátní online databázi dokumentuje moderní architekturu, známé stavby i dosud neobjevené a skryté klenoty, architekty, stavitele a cenná veřejná prostranství a parky.

www.kam.hradcekralove.cz

Vydalo: Statutární město Hradec Králové, Odbor kultury, sportu a cestovního ruchu Magistrátu města Hradec Králové v roce 2023.
Texty: Odbor památkové péče Magistrátu města Hradec Králové
Foto: archiv města, dron města, Jiří Zikmund, archiv Muzea východních Čech, SOKA Hradec Králové
Tisk: Unipress spol. s r.o.
Design, sazba: FiftyFifty kreativní agentura s r. o.
Vydáno při příležitosti Dnů evropského dědictví 2023 na téma Život v památkách.

Jan Rejchl Bratři Rejchlové v Hradci Králové

HRADEC KRÁLOVÉ

www.hradeckralove.org

„Úloha architektova ve stavebním vývoji města Hradce Králové jest nesnadná a měřítko přísnější než v kterémkoliv jiném městě, neboť v jeho vývoji jest jeho popularita. Odklon od této odpovědné linie, k níž se Hradec dopracoval za slavné doby Ulrichovy, byl by svržením města z pozice těžce dobyté.“

Ročenka Spořitelny Královéhradecké, 1933

Akad. architekt, Dr. Ing. arch. Jan Rejchl

✧ 07. 07. 1899 v Hradci Králové v Klicperově ulici č.p. 195

✝ 25. 02. 1985 v Hradci Králové

Jedním z významných tvůrců moderního Hradce Králové, tedy prvorepublikového „Salonu republiky“, byl i Jan Rejchl, dle výše uvedeného ročenky jeden z představitelů domácí architektonické školy, jehož architektura i v pozdějších letech jistě respektovala a podporovala nastíněnou „odpovědnou linii“ vytyčenou za slavné doby Ulrichovy. Rejchlova architektonickou dráhu jistě předurčilo kromě nevšedního výtvarného talentu nejen prostředí turbulentně se vyvíjejícího města, ale též to, že se narodil do rodiny významného hradeckého stavitele Václava Rejchla st.

Jan maturoval v r. 1917 na reálném gymnáziu v Hradci Králové a ještě ten rok byl odveden na italskou frontu (zpět 02. 11. 1918). V l. 1919 – 1924 studoval architekturu v Praze na české technice (prof. Engel) a v l. 1924 – 1926 u prof. Gočára Speciální školu architektury. Praxi získal nejprve v kanceláři svého bratra (1925), významného hradeckého stavitele a architekta Václava Rejchla ml. a později v ateliéru A. Engela. Po návratu do Hradce Králové pracoval opět v kanceláři svého bratra jako *chef-architekt* a r. 1930 se osamostatnil. V r. 1934 získal doktorát technických věd za obhajobu disertační práce „Spořitelny“ a v r. 1947 mu byl na VUT v Brně udělen titul docenta (habilitační práce „Domy obchodu“), kde až do r. 1953 přednášel dějiny architektury.

V r. 1948 byla kancelář Jana Rejchla zestátněna a architekt vstoupil do vytvářeného hradeckého Stavoprojektu, kde byl činný až do r. 1975, kdy odešel na odpočinek.

Architekt tvořil jak v Hradci Králové, tak mimo něj (zmiňme např. městskou spořitelnu ve Slaném, turistické chaty v Orlických horách - Panorama v Deštném). V Rejchlově tvůrčím záběru můžeme nalézt řadu veřejných budov (některé vznikly v rámci spolupráce s bratrem Václavem), objekty záložen, bank a dalších finančních ústavů (kterými se Jan Rejchl zabýval i teoreticky), objekty škol, telefonní ústřednu, prádelnu, sklářský ústav, vily, řadu pomníkových realizací (pomník J.L. Pospíšila v Hradci Králové, pomník slezského odboje na Ostré hůrce v Háji u Opavy) nemocniční pavilony, návrh krematoria, nerealizované návrhy dostavby Kotěrova muzea, asanace historického jádra města a celou řadu dalšího. Zmiňme též, že v pozdějších letech mohl na některých projektech spolupracovat i se svým synem, rovněž architektem Milanem Rejchlem (např. stěna v areálu Petrofu, soutěžní návrh Sídliště na Soutoku, soutěž na pavilon vřidelní kolonády v Karlových Varech).

V tvorbě Jana Rejchla můžeme sledovat jak oficiální architekturu 1. republiky (tradicionalistické stavby s monumentalizujícími prvky aj.), tak tendence puristické až funkcionalistické. Vysokou kvalitu své architektonické tvorby si Jan Rejchl udržel i v době všeobecného úpadku stavebnictví po r. 1948, což je zjevné např. na dětském pavilonu v areálu fakultní nemocnice.

Jan Rejchl byl kromě své architektonické činnosti rovněž plodným výtvarníkem (např. cyklus leptů „Srbské monastýry“ aj.), byl jednatelem polku výtvarníku v Hradci Králové a dále členem Svazu výtvarných umělců a od r. 1945 též členem a později předsedou výtvarné komise pro spolupráci architekta s výtvarníky. Rovněž zmiňme, že se zabýval i teoretickými otázkami, neboť vypracoval též publikace „Stanovení doby, potřebné k opuštění budov“ a „Harmonie architektonického díla“. Rejchl byl rovněž do r. 1976 členem aktivu památkové péče ONV v Hradci Králové a podílel se jakožto architekt na řadě památkových obnov (např. radnice v Třebechovicích, obnova mlýna v Ratibořicích, zámek ve Vlčicích u Trutnova).

1 Jiráskovy sady 237, Restauriční pavilon

Na místě dnešního objektu stávala historizující důstojnická restaurace. Odbočka svazu čs. důstojnictva zadala v r. 1929 vypracování návrhu přestavby arch. Rejchlovi, přičemž, s ohledem na finanční možnosti, požadovala zachování původních zděných částí objektu. V r. 1931 budovu odkoupilo město a v r. 1932 zadalo stavbu Ing. Komárkovi. Ten po ohledání objektu upozornil na nevyhovující stav starého zdiva a navrhl jeho celkovou výměnu. Budova byla dokončena 10. 09. 1933. V letech 1936-1939 sídlilo v prostorách pavilonu Tylovo městské divadlo. Po válce byl objekt využíván jako školní družina, školní jídelna a jistou dobu i jako mateřská školka. Trojdílný funkcionalistický plochostřešný objekt má zděnou omítanou patrovou část, na kterou asymetricky navazuje přízemní postupně se zužující a snižující dvoudílná hmota dřevěné přístavby sálu s polokruhovitým zakončením na cihelné podezdívce. Dřevěné opláštění přístavby z červeně lakovaných vertikálních prken na závěru a horizontálních prken v kombinaci s americkými bíle natřenými výsuvnými okny evokuje severskou architekturu. Ve fasádách zděné části se např. uplatňuje v patře lodžie (nyní zasklená), vitraje, a subtilní markýza hlavního vstupu. V interiéru objektu se nalézal sál s podíem v polokruhovitém závěru (mezi oddíly sálu původně prosklená stěna), zasedací místnost, zimní salonek, výčep a kuchyň a v patře byt restaurátéra, dva pokoje pro personál a klubovna s výhledem na řeku.

2 Šimkova 870, 878, 879, 878, Velitelství 2. armádního sboru a dvojice vil (nyní Lékařská fakulta KU v Hradci Králové)

V r. 1934 bylo rozhodnuto o reorganizaci a modernizaci ČSA v rámci které byla zavedena velitelství sborů (II. armádní sbor s velitelstvím v Hradci Králové vznikl r. 1935). O stavbě velitelství rozhodlo městské zastupitelstvo r. 1936, s tím, že stavba měla být realizována na městské náklady, které měla nahradit vojenská správa. Výstavbu objektu provedla dle projektu Jana Rejchla z r. 1936 na ploše ravelinu IX stavební firma Ing. F. Komárka v l. 1937 – 1938 za pouhých 17 měsíců. Povolení k užívání stavby bylo vydáno od 21. 09. 1938 (v podstatě v předvečer všeobecné mobilizace). Za nacistické okupace byl objekt zabrán německou armádou (nazván domem Manfreda von Richthofen). V r. 1940 úpravy objektu pro Oberlandrat. Po 2. sv. v. se budova stala sídlem pobočky lékařské fakulty Univerzity Karlovy (otevření v list. 1945). Projekt adaptace pro potřeby fakulty vypracoval opět Jan Rejchl. Architektura objektu je monumentální, tradicionalistická, za využití jak klasicizujících (vysokým řád průčelí, portikus s kamenným obkladem) tak též až funkcionalistických prvků (např. krásná vstupní hala se schodištěm), blízká oficiální státní architektuře I. republiky. Budova v sobě kombinuje administrativu, armádní objekt a bytovou stavbu s naprosto nadstandartními reprezentativními byty velitelů (např. byt velitele sboru s 22 místnostmi). V budově dochována řada zajímavých detailů jako jsou např.

osvětlovací tělesa na hlavicích válcových sloupů, prosklené vikýře, luxusové markýzy, trezorové dveře, vestavěné skříně, zábradlí, historické pitevní stoly aj.

3 Pospíšilova č.p. 787, Státní průmyslové školy stavební

V l. 1927 – 1928 proběhla architektonická soutěž na stavbu budovy státní průmyslové školy, ve které zvítězil návrh architekta Oldřicha Tyla. Vypracování definitivního návrhu však bylo nakonec svěřeno v r. 1929 architektu Janu Rejchlovi, který původně navrhl odvážnou funkcionalistickou, k ulici podélně orientovanou budovu s dynamicky působícím proskleným nárožím, jež však nebylo realizováno a projekt byl upraven v puristických intencích. Stavbu v l. 1929 - 1931 provedla firma Roberta Schmidta. Dílny byly budovány až do r. 1934. V r. 1975 Jan Rejchl navrhl přístavbu, která byla realizována v r. 1978. V interiéru školní budovy dochována historická ředitelna s původním nábytkem (se zajímavými kovovými reliéfy), který měl navrhnout Bohumil Waigant (učitel na stavební a truhlářské škole). Elegantní objekt školní budovy nabízí celou řadu zajímavých detailů, jako je např. trojboký schodišťový rizalit, představený portikus další prvky provedené v umělém kameni (korunní římsa, šambrány oken přízemní přístavby sokly), markýza terasy, ČSR státní znak a další. Před budovou se nachází 1. kilometrovník státní silnice Hradec Králové – Jablonné nad Orlicí.

4 Balbínova 821, vila Waltera Steina

Ve stavebním archivu existuje řada variant studie vily, mj. i verze se stanovou střechou. Historik architektury Jakub Potůček se domnívá, že „důvodem mohl být tlak vyvíjený stavebním úřadem, aby stavebník přizpůsobil tvar své střechy střechám okolních domů vilové zástavby z počátku století. Vilu architekt nakonec koncipoval jako obdélný kubus s proskleným průčelím a terasou do zahrady.“ Walter Stein v r. 1935 převzal po svém otci Hugovi významný závod Gustav Stein, obchod uhlím, dřívím a stav. hmotami. V r. 1940 tento závod zakoupilo město se souhlasem říšského protektora. Vila vybudovaná v r. 1932 (stavitel V. Rejchl ml.) byla v nedávné době radikálně přestavěna a tak došlo k setření části její kultivované funkcionalistické architektury (nástavba objektu do ulice, která zarovnála hmotu objektu aj.), nicméně jsou doposud dochovány mj. některé detaily z původního řešení např. eliptické okénko při vstupu, elegantní dřevěné schodiště, atypické okenní klíčky aj.

